

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ปัญหาเกี่ยวกับตัวการและผู้ใช้ในการกระทำความผิด Problem of Principal and Instigator in Criminal Offence

ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา¹, วิสาข์ บุญยนิตย์², แพทย์หญิงปิยธิดา ทองรอง³, ศุภวุฒิ ปาติมานนท์⁴

^{1,2}อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³อาจารย์แพทย์กลุ่มงานสูตินรีเวชกรรม โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ สังกัดสำนักงานแพทย์
สังกัดกรุงเทพมหานคร

⁴นายความ กรมชลประทานปากเกร็ด

บทคัดย่อ

องค์ประกอบของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ถูกแบ่งออกเป็นองค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนาหรือประมาท และองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ผู้กระทำการกระทำ และวัตถุแห่งการกระทำ ในกรณีที่มีความผิดนั้นมีผู้เกี่ยวข้องเพียงผู้เดียวในฐานะผู้ลงมือ ผู้ลงมือจะต้องมีการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดเสียก่อนจึงจะถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ถ้ามีบุคคลอื่นเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วย เช่น มีผู้ที่อยู่ในฐานะตัวการ ดังนี้ จะต้องมีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการร่วมกระทำความผิดของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือมีผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ชี้ก็จะต้องมีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด

ผลการวิจัยพบว่า แม้บุคคลที่อยู่ในฐานะตัวการ หรือผู้ชี้จะมีลักษณะแห่งการกระทำแตกต่างกัน แต่การแบ่งแยกความแตกต่างดังกล่าวต้องอาศัยการตีความด้วยบทกฎหมายผ่านการวินิจฉัยคดีของศาลยุติธรรม เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ร่วมกระทำความผิด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะตัวการ และคำว่า “ก่อให้เกิด บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ชี้เอาไว้

คำสำคัญ : การกระทำ / ตัวการ / ผู้ชี้

ABSTRACT

Elements of crime under Penal Code were internal element - intention or negligence, and external element - offender, action, and objection. All elements of crime were required for the case of one offender involved. If principal and instigator involved, they would jointly committed with action causing others to do by employment, threat, hire, asking as favor or instigator.

The research showed the actions of principal or instigator were different, but court would interpret words “jointly commit offence” of principal and “commit offence by

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

employment, threat, hire, asking as favor or instigator or other methods“because none of definition prescribed.

Keywords : Action / Principal / Instigator

บทนำ

การตีความกฎหมายอาญามีหลักการสำคัญ คือ กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด จะอาศัยการตีความโดยเทียบเคียงบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) เพื่อให้เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำไม่ได้ และจะนำจารีตประเพณี หรือหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้ให้เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายอาญาจึงมีบทนิยามให้ความหมายของถ้อยคำบางคำเอาไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้สำหรับใช้ประกอบการตีความของผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาให้ตรงสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (7) บัญญัติว่า “เอกสาร หมายความว่า กระดาษ หรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น” ซึ่งเมื่อต้องพิจารณาความผิดเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 เช่นนี้ ก็จะต้องพิจารณาว่า วัตถุแห่งการกระทำ อันได้แก่ เอกสาร อยู่ในความหมายของคำว่า “เอกสาร” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (7) ดังกล่าวด้วยหรือไม่ เป็นต้น

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป หมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดกับผู้ใช้ให้กระทำความผิดเอาไว้ ซึ่งลักษณะแห่งการกระทำนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ “ตัวการ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 กำหนดเอาไว้ว่า ต้องร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ส่วน “ผู้ใช้” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่งกำหนดว่าต้องเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้บังคับ ฆูเซีย จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด การที่ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามให้ความหมายว่า “ร่วมกันกระทำความผิด” เป็นอย่างไร และ “การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้บังคับ ฆูเซีย จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริมหรือด้วยวิธีอื่นใด” เป็นอย่างไร ดังนี้ ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาจึงต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งคดีตามที่ปรากฏอันเป็นข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไป แล้วแต่รูปเรื่องของคดีมาประกอบการตีความ ซึ่งอาจเกิดการตีความที่คลาดเคลื่อน และนำไปสู่การเสนอคำฟ้องของโจทก์และการอ้างมาตราในกฎหมายเพื่อขอให้ลงโทษจำเลยในคดีอาญาเกิดความผิดพลาดได้ เพราะการเป็นตัวการกับการเป็นผู้ใช้นั้นมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญและมีผลต่อการพิพากษาคดีอาญาด้วย ทั้งนี้ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็” ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเรื่องตัวการและผู้ใช้มีประสิทธิภาพจึงควรมีการศึกษาลักษณะแห่งการกระทำในทางกฎหมายของตัวการและผู้ใช้ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการบังคับใช้กฎหมายทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสำหรับแก้ไขปัญหาการก่อคดีอาชญากรรมด้วยวิธีกำหนดบทนิยามให้

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ความหมายในประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการ “ร่วมกระทำความผิด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะตัวการ และการ “ก่อ ใช้ บังคับ ชูเชื้อญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้เอาไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำความผิด
2. เพื่อวิเคราะห์รวบรวมข้อเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำ

ความผิด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ครอบคลุมแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารที่เป็นคำพิพากษาศาลฎีกาและงานวิจัยทางกฎหมายเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้

3. ขอบเขตด้านวิธีวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา

การทบทวนวรรณกรรม

ลักษณะของตัวการในทางอาญา

คำว่า “ตัวการ” นั้นมีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเป็นตัวการตามกฎหมายอาญาจะต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกระทำความผิดด้วยกัน (พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2543:154) และต้องเป็นการกระทำความผิดด้วยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสองซึ่งบัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” ทั้งนี้การกระทำและเจตนา ดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันในระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป (เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์, 2551: 600) แต่ ถ้าเป็นกรณีบุคคลสองคนขึ้นไปดังกล่าวมีการกระทำในลักษณะของต่างคนต่างกระทำความผิด ดังนี้ แม้จะเป็นความผิดอย่างเดียวกันก็ไม่ใช่กรณีตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 (จิตติ ติงศภัทย์ 2555:416) หรือการกระทำที่ไม่เป็นความผิด เช่น กรณีเหตุยกเว้นความผิดในเรื่องการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 872/2510) หรือการกระทำอันเกิดจากความยินยอมของผู้เสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 313/2528 , คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7373/2538) ก็ย่อมไม่อาจมีตัวการได้

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

สำหรับการกระทำร่วมกันที่จะเข้าลักษณะของการเป็นตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 นั้นมีการตีความเกี่ยวกับลักษณะแห่งการกระทำออกมาในหลายแนวทางด้วยกัน เช่น กรณีของการร่วมกระทำ ความผิดโดยร่วมกระทำคนละส่วน (คำพิพากษาฎีกาที่ 559/2514) การร่วมกันกระทำความผิดแบบแบ่งหน้าที่กันทำ (คำพิพากษาฎีกาที่ 565/2502) การอยู่ใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1369-1370/2508) การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ 975/2508) หรือการคอยดูต้นทางให้ เป็นต้น (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ ,2559:70) ทั้งนี้การร่วมกระทำความผิดดังกล่าวต้องเกิดขึ้นขณะกระทำความผิด (ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, 2555:502)

กล่าวโดยสรุป การเป็นตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 จะต้องมิบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปและมีลักษณะแห่งการกระทำอันเป็นการร่วมกันกระทำความผิดซึ่งต้องกระทำโดยเจตนาด้วยกัน (หยุด แสงอุทัย,2556:105) ส่วนโทษของผู้ที่อยู่ในฐานะตัวการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 83 คือ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ลักษณะของการผู้ใช้

คำว่า “ผู้ใช้” มีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา 84 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริม หรือ ด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังมิได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจนหรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้ซึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลักษณะของผู้ใช้จะต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดเสมอซึ่งการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดดังกล่าวอาจจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นการกระทำอันเข้าลักษณะเป็นการใช้ การบังคับ การชูเชิญ การจ้าง การวาน หรือการยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใดก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้นั้นจะต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดด้วยและการกระทำของผู้ถูกใช้นั้นจะต้องเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนาได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เท่านั้น เพราะการใช้ให้กระทำความผิดฐานกระทำโดยประมาทไม่อาจเกิดขึ้นได้ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551: 644) นอกจากนี้ การกระทำอันเป็นการใช้ดังกล่าวยังหมายความรวมถึงการกระทำอันทำให้ผู้อื่นตกลงใจกระทำความผิดอีกด้วย (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ , 2559:72)

กรณีอย่างไร จะถึงขั้นที่เรียกว่าเป็นการ “ก่อ” ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 คงต้องพิจารณาว่า ผู้ใช้ได้ก่อให้เกิดผู้อื่นเกิดเจตนากระทำความผิดแล้วหรือไม่ หลังจากนั้นจึงจำกัดอยู่ที่การกำหนดเจตนาของผู้อื่นในการกระทำความผิดฐานดังกล่าว (คณิต ณ นคร, 2556:402) ข้อสำคัญ คือ การก่อให้เกิดผู้อื่นตัดสินใจกระทำความผิดอาญา จะต้องไม่ใช่ตัวผู้ก่อนั้นมีการใช้ตัวเองให้กระทำความผิดและต้องไม่ใช่กรณี

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ที่ตัวผู้ก่อนนั้นลงมือกระทำความผิดเสียเอง (อิสฺหฺรฺ ฟีนฺรฺ ฤทฺธิ, 2555:502) การก่อกำให้ผู้อื่นกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง จะมีการกระทำผิดตามที่ก่อปรากฏขึ้นมาด้วยหรือไม่ก็ได้ เพราะหากความผิดยังมีได้กระทำลงผู้ใช้ย่อมต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 วรรคสองอยู่แล้ว แต่ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนตัวการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 วรรคสามบัญญัติไว้ กล่าวคือ เสมือนหนึ่งว่าตัวผู้ใช้ได้ลงมือกระทำผิดด้วยตนเอง (จิตติ ดิงศภัทฺย, 2555:416)

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเอกสาร

การวิจัยในส่วนนี้ เพื่อตอบจุดประสงค์การวิจัยเกี่ยวกับ “สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำผิด” และ “วิเคราะห์รวบรวมข้อเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำผิด” โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการ ได้แก่

- 1.1 บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำผิด
- 1.2 ตำราและหนังสือคำอธิบายกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำผิด
- 1.3 งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำผิด

2. ข้อมูลที่เป็นเอกสารคำพิพากษาศาลฎีกา ได้แก่

- 2.1 คำพิพากษาศาลฎีกาช่วงเวลาที่ยกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มีผลใช้บังคับ
- 2.2 คำพิพากษาศาลฎีกาช่วงเวลาที่ยกประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับก่อนมีการแก้ไขเรื่องผู้ใช้
- 2.3 คำพิพากษาศาลฎีกาช่วงเวลาที่ยกประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับหลังมีการแก้ไขเรื่องผู้ใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 1.1 ส่วนที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมาย
- 1.2 ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากตำราและหนังสือ
- 1.3 ส่วนที่เป็นงานวิจัยและบทความ
- 1.4 ส่วนที่เป็นคำพิพากษาศาลฎีกา

2. ผู้วิจัยจะดำเนินการดังต่อไปนี้

- 2.1 วิเคราะห์ ตีความและให้ความหมายข้อมูลในรูปของการอธิบายโดยการอ่านและจับประเด็นจัดกลุ่มข้อมูล
- 2.2 เชื่อมโยงแนวคิด ขยายความเชื่อมโยง หาความหมาย หาข้อสรุป

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

สถานที่เก็บข้อมูล

ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทบัญญัติกฎหมายทั้งของไทยและกฎหมายต่างประเทศ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (สารสนเทศ)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการกำหนดบทนิยามคำว่า “ร่วมกระทำความผิด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 และคำว่า “ก่อ ใ้ บังคับ ชูเชื้อญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 เอาไว้ ด้วยเหตุนี้ การวินิจฉัยว่าการกระทำใดๆ เข้าลักษณะของการเป็นตัวการหรือผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องใช้วิธีการตีความบทกฎหมายโดยอาศัยข้อเท็จจริงจากพฤติการณ์ทางคดีเป็นสำคัญ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทางกฎหมายประกอบกับข้อมูลด้านคดีความพบว่าการเป็นตัวการและผู้ใช้ในการกระทำความผิด ผู้บังคับใช้กฎหมายตั้งแต่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลต่างต้องอาศัยการฟังข้อเท็จจริงในพฤติการณ์แห่งคดีเป็นเครื่องมืออันนำไปสู่การตีความลักษณะแห่งการกระทำของตัวการและผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเนื่องจากลักษณะแห่งการกระทำของตัวการและผู้ใช้ให้กระทำความผิดเป็นที่ยอมรับและเข้าใจกันดีว่ามีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการแยกบุคคลทั้งสองประเภทออกจากกันเพียงแต่ให้มีการยึดการลงโทษนำมาใช้ด้วยกันได้เท่านั้น ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ...” ซึ่งมีได้หมายความว่า ผู้ใช้กับตัวการเป็นบุคคลอันมีลักษณะแห่งการกระทำอย่างเดียวกัน

ในทางพิเคราะห์คดีอาญาก็ถือว่าการเป็นตัวการและการเป็นผู้ใช้นั้นมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ ในคดีอาญาหากโจทก์ฟ้องจำเลยโดยขอให้ลงโทษจำเลยในฐานะตัวการ แต่ปรากฏในทางพิเคราะห์ได้ว่า จำเลยมีการกระทำความผิดอันเข้าลักษณะของการเป็นผู้ใช้ เช่นนี้ ศาลก็จะปรับบทลงโทษจำเลยในฐานะเป็นผู้ใช้ไม่ได้ ในทางกลับกันหากโจทก์ฟ้องจำเลยโดยขอให้ลงโทษจำเลยในฐานะผู้ใช้ แต่ปรากฏในทางพิเคราะห์ได้ว่า จำเลยมีการกระทำความผิดอันเข้าลักษณะของการเป็นตัวการ เช่นนี้ ศาลก็จะปรับบทลงโทษจำเลยในฐานะเป็นตัวการไม่ได้ เพราะถือว่าเป็นกรณีพิพาทหรือสิ่งเกินคำขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พิพาท หรือสิ่ง เกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง”

อย่างไรก็ดี พฤติการณ์ดังต่อไปนี้ ถูกตีความว่าเข้าลักษณะ “ร่วมกระทำความผิด” และถือว่าเป็นตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เช่น การสมคบ การสมรู้ การพร้อมจะช่วยเหลือ การอยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ การอยู่ด้วยในขณะที่เกิดเหตุ การสมทบให้กำลังใจ การร้องบอกให้ช่วยกันทำร้าย เป็นต้น ส่วนพฤติการณ์ต่อไปนี้ถูกตีความว่าเข้าลักษณะเป็นการ “ก่อ ใ้ บังคับ ชูเชื้อญ จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริมหรือด้วยวิธีการอื่นใด” และมีฐานะเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 เช่น การร้องบอกให้ผู้อื่นลงมือ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ฆ่าหรือทำร้ายผู้เสียหาย หรือการขู่ตัวผู้เสียหายให้ผู้ลงมือกระทำความผิด เป็นต้น ทั้งนี้การตีความลักษณะแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางด้านสังคม

ความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะปรากฏว่ามีจำนวนผู้ลงมือกระทำความผิดมากกว่าสองคนขึ้นไป ซึ่งในบางเหตุการณ์ก็ปรากฏว่าผู้ที่ถูกจับนำมาดำเนินคดีอาญานั้นอาจจะเป็นเพียงผู้ผ่านเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ ด้วยความบังเอิญ แต่เมื่อผู้บังคับใช้กฎหมายเห็นว่าอยู่ใกล้ขีดที่เกิดเหตุเสียแล้วก็อาจถูกนำตัวมาเป็นผู้ต้องหาและถูกส่งเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยอาจถูกตั้งข้อหาว่าเป็นตัวการหรือผู้ใช้ให้กระทำความผิด ดังนั้น หากมีการกำหนดบทนิยามคำว่า “ร่วมกระทำความผิด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะตัวการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 และคำว่า “ก่อ ใ้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” ของบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 เอาไว้ด้วยก็จะสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับใช้ในการตีความลักษณะแห่งการกระทำของบุคคลได้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมากขึ้นและช่วยลดการนำบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็น อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายหน่วยงานรัฐในการที่จะต้องคุมขังบุคคลดังกล่าวในระหว่างพิจารณาพิเคราะห์อีกด้วย โดยอาจกำหนดบทนิยามในประมวลกฎหมายอาญาเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. คำว่า “ร่วมกระทำความผิด” หมายความว่า การกระทำความผิดของของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยบุคคลดังกล่าวต้องมีเจตนากระทำความผิดร่วมกัน
2. คำว่า “ก่อ ใ้ บังคับ ชูเชื้อ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการอื่นใด” หมายความว่า การทำให้ผู้อื่นเป็นลงมือกระทำความผิดด้วยเจตนา

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

การวิจัยนี้เป็นเพียงการวิจัยเอกสารที่มีข้อจำกัดข้อมูลทางคดีภายหลังพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเพิ่งมีการประกาศใช้ได้เพียงหนึ่งปีเศษเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมว่าลักษณะการปรับใช้บทกฎหมายดังกล่าวของศาลยุติธรรมในอนาคตจะวางบรรทัดฐานในการตัดสินคดีความอย่างไรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป.พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง, 2551.
- คณิต ฒ นคร.กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด, 2556.
- จิตติ ดิงศภัทย์.กฎหมายอาญาภาค 1.พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2555.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9

“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

พจนานุกรม. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, 2554.

พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย. ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, 2543.

วิทยานิพนธ์

จิตติ เจริญฉ่ำ. **ตัวการและผู้สนับสนุน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2514.

ธณกรณ์ บุญมี. **ความผิดที่เป็นการเริ่มต้น; ศึกษาแนวความคิดของกฎหมายระบบคอมมอนลอว์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2551.

ทรงพล สงวนพงษ์. **ความรับผิดในทางอาญาของผู้ใช้. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2527.

พนม พลพุทธรักษ์. **ผู้กระทำผิด – ผู้ร่วมกระทำผิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2531.

อชิรญาณ จันทร์พูล. **ผู้กระทำความผิดโดยอ้อม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2556.

เอกกมล บำรุงพงศ์. **ความรับผิดในทางอาญาของตัวการและผู้ใช้ : ศึกษาเฉพาะความผิดที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 2553.